

${\bf Komentiranje}$

#	početak linijskog komentara	
---	-----------------------------	--

Osnovni tipovi varijabli / objekata

str	X	(string), (uređeni) niz znakova
int	X	(integer), cijeli broj
float	X	broj s pomičnim zarezom
bool	X	(boolean), logička varijabla True ili False

X - objekt nije identiteno-promjenjiv tj. immutable je
✓ - objekt je identiteno-promjenjiv tj. mutable je

Složeni tipovi varijabli / objekata

range	X	raspon - uređen (indeksiran) niz integera
list	>	lista - uređena (indeksirana) podatkovna kolekcija (niz objekata)
dict	1	rječnik - neuređena (neindeksirana) podatkovna kolekcija parova ključ-vrijednost
tuple	X	n-terac - uređena (indeksirana) nepromjenljiva podatkovna kolekcija
set	X	skup - neuređena (neindeksirana) podatkovna kolekcija jedinstvenih vrijednosti

X - objekt nije promjenjiv tj. immutable je
✓ - objekt je promjenjiv tj. mutable je

Konverzije varijabli

str(object)	konverzija u string
int(object)	konverzija u integer
float(object)	konverzija u float
bool(object)	konverzija u boolean
list(iterable)	konverzija (podatke kolekcije) u listu

str. 1/20

Funkcije s objektima

len(object)	vraća broj znakova u objektu
<pre>print(object)</pre>	ispisuje objekt (ne vraća ništa)
type(object)	ispisuje tip objekta
id(object)	ispisuje identitet objekta (adresu u memoriji) *

^{*} Svi objekti u Pythonu imaju svoj jedinstveni ID, koji se dodjeljuje objektu kada se objekt kreira.

ID objekta je adresa u memoriji i bit će drugačija svaki put kad se pokrene program.

Objekti kojima se vrijednosti mogu mijenjati bez promjene identiteta zovu se promjenljivi (engl. mutable) objekti, a oni kojima se vrijednost ne može mijenjati bez stvaranja novog objekta istog tipa zovu se nepromjenljivi (engl. immutable) objekti.

Promjena vrijednosti objekta obično se događa operatorom pridružbe ili djelovanjem metode na vrijednost objekta.

Ostale funkcije

range([start], end, [step])	vraća sekvencu (raspon) brojeva od "start" do "end", s razlikom od "step"
-----------------------------	---

Deklaracija stringova

"text"	klasičan način zapisa stringa
"""text"""	zapis stringa koji omogućuje prijelaz u novi red
f"text {value} text"	formatirani string koji evaluira vrijednost u vitičastim zagradama

Prilikom deklaracije, mogu se koristiti i jednostruki navodnici! Stringovi nisu identiteno-promijenjivi...

... što znači da promjena jedne ne veže promjenu druge.

Osnovne operacije sa stringovima

"text"[0]	indeksiranje stringova ("t")
"text"[0:2:1]	komad stringa (počevši od 0 do 2 (ne uključujući 2), s korakom 1) ("te")
"abc" + "def"	povezivanje stringova ("abcdef")
"abc" * 2	umnožavanje stringova ("abcabc")

Posljednji član stringa ima indeks -1, predzadnji -2, itd.

Iteriranje kroz stringove

Funkcije sa stringovima

input(prompt)	traži vrijednost inputa u prompt (tipa string)
---------------	--

Metode nad stringovima

string.isnumeric()	1	ispisuje True ako je string broj, a False ako nije
string.isalpha()	1	ispisuje True ako je string sastavljen isključivo od slova, a False ako ne
string.find(value, [start], [end])	1	vraća indeks prvog pojavljivanja "value"
string.index(value, [start], [end])	1	slično kao find, ali u slučaju nepronalaska izbacuje grešku
string.rfind(value, [start], [end])	1	vraća indeks zadnjeg pojavljivanja "value"
string.rindex(value, [start], [end])	1	slično kao rfind, ali u slučaju nepronalaska izbacuje grešku
string.lstrip([character])	1	uklanja niz "character" (ili razmak) s lijeve strane kopije stringa
string.rstrip([character])	1	uklanja niz "character" (ili razmak) s desne strane kopije stringa
string.strip([character])	1	uklanja niz "character" (ili razmak) s lijeve i desne strane kopije stringa
string.replace(oldvalue, newvalue, [count])	1	mijenja "oldvalue" za "newvalue" (u prvih "count" pojavljivanja) kopije stringa
string.count(value, [start], [end])	1	ispisuje broj ponavljanja "value"
string.lower()	1	ispisuje kopiju stringa kojemu su sva slova mala
string.upper()	1	ispisuje kopiju stringa kojemu su sva slova velika
string.capitalize()	1	ispisuje kopiju stringa kojemu je prvo slovo veliko
string.split(delimiter)	1	ispisuje novu listu nastalu razdvajanjem kopije stringa po graničniku
delimiter.join(iterable)	1	ispisuje novi string nastao spajanjem elemenata kopije iterabla po graničniku

^{🗶 -} metoda **nema** povrat tj. return

^{🗸 -} metoda ima povrat tj. return

Aritmetički operatori

+	zbrajanje
-	oduzimanje
*	množenje
**	potenciranje
/	dijeljenje
//	cjelobrojno dijeljenje
%	ostatak cjelobrojnog djeljenja

Operatori dodjele

=	a = 5
+=	a = a + 5
-=	a = a - 5
*=	a = a * 5
**=	a = a ** 5
/=	$a=a\ /\ 5$
//=	$a=a\ //\ 5$
%=	a = a % 5

Operatori usporedbe vrijednosti

==	jednako
!=	nije jednako
>	veće
>=	veće ili jednako
<	manje
<=	manje ili jednako

Izlaz može biti True ili False

Operatori usporedbe adresa u memoriji

is	jednakost adresa u memoriji
is not	nejednakost adresa u memoriji

Operator provjerava id(object1) == id(object2) Izlaz može biti True ili False

Logički operatori

and	istinito ako su sve tvrdnje točne
or	istinito ako je barem jedna tvrdnja točna
not	inverzija (negacija) istinitosti tvrdnje

Izlaz može biti True ili False

Operatori članstva

in	točnost postojanja člana u sekvenci
not in	netočnost postojanja člana u sekvenci

Izlaz može biti True ili False

Neistinite (lažne) vrijednosti

False	definicijska "laž"
None	"vrijednost" varijable bez vrijednosti (a = None)
0	0 tipa cijelog broja
0.0	0 tipa broja s pomičnim zarezom
11 11	prazni string (u bilo kojem formatu)
	prazan niz
()	prazna n-torka
0	prazan rječnik
set()	prazan skup
range(0)	prazan raspon

Grananje

if <condition 1="">:</condition>	postavljanje prvog uvjeta
<pre><code 1="" block=""></code></pre>	kod koji se izvršava ako je prvi uvjet zadovoljen
elif <condition 2="">:</condition>	postavljanje drugog uvjeta
<code 2="" block=""></code>	kod koji se izvršava ako je drugi uvjet zadovoljen
else:	pokrivanje svih ostalih uvjeta
<code 3="" block=""></code>	kod koji se izvršava ako prvi i drugi uvjet nisu zadovoljeni

if, elif i else moraju koristiti iste indentacije! <code block 1>, <code block 2> i <code block 3> moraju koristiti iste indentacije!

Zadovoljavanje bilo kojeg od uvjeta tj. "grane" rezultira izlaskom iz "stabla" i nastavljanjem izvršavanja daljnjeg koda.

Ni elif ni else sekcije nisu obavezne.

... elif sekcija nije nužna ako se kod dijeli u samo dvije grane.

... else sekcija nije nužna u slučajevima tipa else-do-nothing.

while petlja

while <condition>:</condition>	<pre><condition> je uvjet iteracije</condition></pre>
<code block=""></code>	kod koji se izvršava u svakoj iteraciji

while petlja se izvršava kad nije unaprijed poznat broj potrebnih iteracija.

Petlja se izvršava dok je uvjet petlje zadovoljen. Kako bi završila, unutar same petlje mora doći do izmijene uvijeta.

for petlja

for <iterator> in <iterable>:</iterable></iterator>	<iterator> je jedinični element strukture tj. podatkovne kolekcije <iterable></iterable></iterator>
<code block=""></code>	kod koji se izvršava u svakoj iteraciji

for petlja se izvršava kad je unaprijed poznat broj potrebnih iteracija.

U svakoj iteraciji iterator dobiva novu vrijednost. Petlja završava tek kad završe sve iteracije.

Struktura	Iterable	Iterator
Range	range(3, 20, 2)	3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19
String	"apple"	a, p, p, 1, e
List	["apple", "banana", "cherry"]	apple, banana, cherry
Tuple	("apple", "banana", "cherry")	apple, banana, cherry
Set	{"apple", "banana", "cherry"}	apple, banana, cherry
Dictionary	{"brand": "Ford", "model": "Mustang", "year": 1964}	brand, model, year

Naredba break

for <iterator> in <iterable>:</iterable></iterator>	
<pre>if <condition>:</condition></pre>	postavljanje uvjeta koji prekida petlju
break	prekid petlje
<code block=""></code>	kod koji se (u suprotnom) izvršava u svakoj iteraciji

break služi kako bi se prekinulo izvršavanje petlje.

Naredba continue

for <iterator> in <iterable>:</iterable></iterator>	
<pre>if <condition>:</condition></pre>	postavljanje uvjeta kojim se preskače trenutna iteracija
continue	preskok iteracije
<code block=""></code>	kod koji se (u suprotnom) izvršava u svakoj iteraciji

continue služi kako bi se preskočilo izvršavanje iteracije.

Definiranje funkcije

def name(params):	definiranje imena funkcije i postavljanje parametara odvojenih zarezom, koji se koriste u bloku koda
<code block=""></code>	blok koda kojeg će funkcija izvršavati svakim pozivanjem
return value	povrat (rezultat) funkcije

return vraća rezultat funkcije i **izlazi iz funkcije**, slično kao i **break** funkcija ne mora imati return ako ne vraća rezultat, npr. ako radi samo **print** funkcija ne mora imati **params** ako nema ulazne podatke.

z = f(x,y) z - value f - name x,y - params

Definiranje funkcije s *args

def name(params, *args):	*args sakuplja ostatak pozicijskih parametara u n-torku (nepoznatog broj članova)
<code block=""></code>	blok koda kojeg će funkcija izvršavati svakim pozivanjem
return value	povrat (rezultat) funkcije

Budući da *args sakuplja ostatak pozicijskih parametara, nije nužno da se prilikom poziva funkcije u tom parametru nešto nađe, tj. nije obavezan.

Definiranje funkcije s **kwargs

def name(params, **kwargs):	**kwargs sakuplja ostatak parametara ključnih riječi u rječnik (nepoznatog broj članova)
<code block=""></code>	blok koda kojeg će funkcija izvršavati svakim pozivanjem
return value	povrat (rezultat) funkcije

Budući da *args sakuplja ostatak pozicijskih parametara, nije nužno da se prilikom poziva funkcije u tom parametru nešto nađe, tj. nije obavezan.

Redoslijed parametara prilikom definiranja

def name(params, *arqs, default_params, **kwarqs)

Pozivanje funkcije

name(args)	pozivanje funkcije koja nije imala return
variable = name(args)	pozivanje funkcije koja je imala return i pohranjivanje njenog rezultata u variable

a = f(2,5)
a - variable
f - name
2,5 - args

Raspakiravanje liste u pojedinačne argumente

name (*list) članovi liste će se raspakirati u pojedinačne argumente funkcije	
---	--

Parametri funkcije

def student(ime, prezime="Horvat", godina=1):	definiranje funkcije student s 1 obaveznim i 2 opcionalna parametara
<pre>print(ime, prezime, "je", godina, '. godina')</pre>	ispis funkcije

Prvo se definiraju svi obavezni parametri, a zatim svi opcionalni parametri.

Pozicijski argumenti

student("Ivan")	Ivan Horvat je 1. godina
student("Ivan", "Kovač", 2)	Ivan Kovač je 2. godina
student("Ivan", "Kovač")	Ivan Kovač je 1. godina
student("Ivan", 2)	Ivan 2 je 1. godina

Pozicijski argumenti zahtjevaju definirani redoslijed i dodjelujuje se s lijevo na desno.

"Nespareni" argumenti dobivaju podrazumjevanu vrijednost.

Argumenti ključnih riječi

student(ime="Ivan")	Ivan Horvat je 1. godina
student(ime="Ivan", godina=2)	Ivan Horvat je 2. godina
student(prezime="Kovač", ime="Ivan")	Ivan Kovač je 1. godina

Argumenti ključnih riječi ne zahtjevaju definirani redoslijed. Nedefinirani argumenti dobivaju podrazumjevanu vrijednost.

Miješani argumenti

student("Ivan", godina=2)	Ivan Horvat je 2. godina
student("Ivan", "Kovač", godina=2)	Ivan Kovač je 2. godina

Pozicijski argumenti se definiraju prije argumenata ključnih riječi.

Primjeri krivog pozivanja funkcija

student()	pozivanje funkcije bez obaveznih argumenata
student(ime="Ivan", 2)	definiranje pozicijskog argumenta nakon onog s ključnom riječi
student("Ivan", 2, prezime="Kovač")	dvostruko definiranje argumenta (pozicija 2 i ključna riječ "prezime")
student(kolegij="Matematika")	definiranje nepostojećeg parametra

Vidljivost varijabli

- globalne varijable definirane su u glavnom tijelu programa i vidljive su svim funkcijama
 - varijable definirane unutar neke petlje (npr. iteratori) vidljive su i izvan te petlje
 - varijable definirane u bloku koda unutar grananja vidljive su i izvan grananja
- lokalne varijable definirane su unutar neke funkcije i vidljve su toj funkciji i njenim pod-funkcijama
 - varijable definirane unutar funkcije mogu se postaviti globalnima korištenjem ključne riječi global

global variable	postavljanje variable globalnom
variable=value	definiranje vrijednosti varijable

Ako je određena varijabla definirana globalno, a zatim i više puta lokalno (rekurzivno) unutar funkcija, njena vrijednost u najunutarnjijoj funkciji imat će "najlokalniju" vidljivu vrijednost.

Liste

list = [1, 2, 3]	definiranje liste
list = [[1, 2, 3], [1, 2, 3], [1, 2, 3]]	definiranje ugniježđene liste

Liste su **uređene** strukture podataka što znači da je postoji redoslijed članova.

Članovi liste ne moraju biti isti tipovi podataka.

... što znači da promjena jedne veže promjenu druge.

Osnovne operacije s listama $\,$

list[index]	indeksiranje lista	
list[[start]:[end][:step]]	komad liste	
list[index] = value	postavljanje nove vrijednosti člana niza	
list[[start]:[end][:step]] = list	postavljanje nove vrijednosti komada liste s drugom listom (brisanje i umetanje)	
[1, 2, 3] + [4, 5, 6]	povezivanje listi ([1, 2, 3, 4, 5, 6])	
[1, 2, 3] * 2	umnožavanje listi ([1, 2, 3, 1, 2, 3])	
del list[start[:end][:step]]	briše član ili komad liste	
color = [255, 43, 19]	definiranje liste $\#$	
red, green, blue = color	i raspakiravanje - pridruživanje po elemantima	
item = [4, "Pizza", "Plain", 16.98]	definiranje liste ##	
quantity, *others, price = item	i raspakiravanje - pridruživanje po elemantima	

Posljednji član liste ima indeks -1, predposljednji -2, itd.
Lista se može jednostavo rastaviti ako ima jednak broj elemenata.
Lista se može "složeno" rastaviti tako da jedan element (označen s *) sakuplja sav višak.

Iteriranje kroz liste

for item in list:	itaninania lmag liatu
for item in list:	iteriranje kroz listu

Metode nad listama

list.append(object)	Х	dodavanje objekta na kraj originalne liste
list.extend(iterable)	X	dodavanje rastavljene iterable na kraj originalne liste
<pre>list.insert(index, object)</pre>	X	dodavanje objekta ispred člana pod indeksom na originalnoj listi
list.index(value)	1	vraća prvi indeks na kojem se nalazi vrijednost
list.clear()	X	prazni originalnu listu
list.remove(value)	X	briše prvi član u originalnoj listi koji ima vrijednost <i>value</i>
list.pop([index])	1	uklanja zadnji član u originalnoj listi (član pod indeksom) i vraća uklonjenu vrijednost
list.count(value)	1	ispisuje broj ponavljanja "value"
list.reverse()	X	invertira originalnu listu
<pre>list.sort([reverse=True])</pre>	X	(naopako) sortira originalnu listu
list.copy()	1	kopira listu (korisno jer su liste identiteno-promjenljive)

^{🗶 -} metoda **nema** povrat tj. return

^{🗸 -} metoda ima povrat tj. return

Rječnici

```
definiranje rječnika
dict = {
   key: value,
   key: value
}
dict = {
                                                   definiranje ugniježđenog rječnika
   outer_key: {
     inner_key: value,
     inner_key: value
  },
   outer_key: {
     inner_key: value,
      inner_key: value
  }
}
```

key mora biti **nepromjenljivi** tip objekta, value može biti bilo koji tip objekta.

Ako liste promatramo kao parove indeks-vrijednost, onda rječnike možemo promatrati kao parove ključ-vrijednost.

Drugim riječima, u listama je vrijednost pohranjena na lokaciji indeksa, a u rječnicima na lokaciji ključa.

Iz tog razloga, rječnici služe za grupiranje podataka, ali rječnici nisu **nisu uređeni** objekti. Rječnici su identiteno-promijenjivi...

True ... što znači da promjena jedne veže promjenu druge.

Osnovne operacije s rječnicima

dict[key]	"indeksiranje" rječnika, odnosno dohvaćanje vrijednosti ključa		
dict[key] = value	postavljanje nove vrijednosti već postojećeg ili novog para		
del dict[key]	briše par		
dict3 = {**dict1, **dict2}	spajanje rječnika 1 i 2 u rječnik 3		
dict3 = dict1 dict2	spajanje rječnika 1 i 2 u rječnik 3		

Ključevi moraju biti jedinstveni.

Prilikom manipulacije rječnika, mijenjaju se njihove vrijednosti, a ne ključevi.

Metode nad rječnicima

<pre>dict.get(key)</pre>	>	vraća vrijednost ključa ako taj ključ postoji, a u suprotnom vraća None
dict.pop(key)	>	uklanja par ključ-vrijednost u originalnom rječniku i vraća uklonjenu vrijednost
<pre>dict.popitem()</pre>	>	uklanja zadnje dodan par u originalnom rječniku i vraća uklonjen par kao tuple
dict.clear()	X	prazni originalni rječnik
dict.keys()	/	vraća "listu" ključeva (objekt tipa dict_keys)
dict.values()	/	vraća "listu" vrijednosti (objekt tipa dict_values)
dict.items()	>	vraća "listu tupleova", tj. "listu" parova (objekt tipa dict_items)
dict.update(dict)	X	osvježavanje originalnog rječnika s parovima drugog rječnika

🗶 - metoda nema povrat tj. return

 \checkmark - metoda ima povrat tj. return

Iteriranje kroz rječnike

for key in dict:	iteriranje kroz rječnik po ključevima		
for key in dict.keys():	iteriranje kroz rječnik po ključevima		
for value in dict.values():	iteriranje kroz rječnik po vrijednostima		
for key, value in dict.items():	iteriranje kroz rječnik po parovima		

N-terci

tuple = (1, 2, 3,)	definiranje n-terca
tuple = ((1, 2, 3),(1, 2, 3),(1, 2, 3),)	definiranje ugniježđenog n-terca

N-terci su **uređene** strukture podataka što znači da je postoji redoslijed članova.

Za razliku od listi, kad se jednom kreiraju, ne mogu se mijenjati.

Preporuka je koristiti zarez na kraju zadnjeg elemeneta. Ako postoji samo jedan element, zarez je **obavezan**.

Elementi n-terca mogu biti bilo koji tipovi objekta.

Osnovne operacije s n-tercima

tuple[index]	indeksiranje n-terca
tuple[[start]:[end][:step]]	komad liste

Metode nad n-tercima

tuple.index(value)	1	vraća prvi indeks na kojem se nalazi vrijednost
tuple.count(value)	1	ispisuje broj ponavljanja vrijednosti

 $\textbf{\textit{X}}$ - metoda \mathbf{nema} povrat tj. return

 \checkmark - metoda ima povrat tj. return

Skupovi

set = {1, 2, 3}	definiranje skupa
set = set()	definiranje praznog skupa (jer je {} zauzeto za definiranje rječnika)

Svi elementi skupa moraju biti **nepromjenljivi** tipovi objekta.

Set je kao rječnik, no ključevi nemaju par.

Setovi se ne mogu indeksirati jer su elementi "nasumično poslagani".

Set se zbog sintakse definiranja, neindeksiranja te jedinstvenosti članova može promatrati kao niz ključeva.

Osnovne operacije sa skupovima

set = set(list)	pretvaranje liste u skup kako bi se uklonili duplikati
-----------------	--

Metode nad skupovima

set.add(value)	X	dodaje vrijednost u originalni skup
set.remove(value)	X	uklanja vrijednost u originalnom skupu i generira grešku ako je nema
$set. { t discard}(value)$	X	uklanja vrijednost u originalnom skupu, ali ne generira grešku ako je nema
set.clear()	X	briše sadržaj liste
set.len()	X	vraća broj elemenata skupa

🗴 - metoda nema povrat tj. return

🗸 - metoda ima povrat tj. return

Operacija sa skupovima

set1 & set2	presjek, set1 ∩ set2 (zajedničke vrijednosti skupova)
set1 set2	unija, set 1 \cup set2 (sve vrijednosti skupova)
set1 - set2	skupovna razlika, set1 \ set2 (set1 umanjen za sve elemente set2, tj. jedinstveni elementi set1)
set2 - set1	skupovna razlika, set2 \ set1 (set2 umanjen za sve elemente set1, tj. jedinstveni elementi set2)

Tipovi grešaka

SyntaxError	korištenje zabranjenih znakova (kao što je @), indentacijske greške, nepostojeće ":" nakon petlji, grana
NameError	korištenje nepostojećih naredbi, ključnih riječi ili varijabli
IndexError	pokušaj pristupanja nepostojećem indeksu liste ili n-torke
KeyError	pokušaj pristupanja nepostojećeg ključa u rječniku
TypeError	pokušaj manipulacije pogrešnog tipa objekata, npr. zbrajanja integera i stringa
ValueError	korištenje pogrešne vrijednosti (ali dobrog tipa) unutar funkcije

Greške

Raise SyntaxError("message")	podiže grešku tipa SyntaxError i ispisuje poruku
Raise NameError("message")	podiže grešku tipa NameError i ispisuje poruku
Raise IndexError("message")	podiže grešku tipa IndexError i ispisuje poruku
Raise KeyError("message")	podiže grešku tipa KeyError i ispisuje poruku
Raise TypeError("message")	podiže grešku tipa TypeError i ispisuje poruku
Raise ValueError("message")	podiže grešku tipa ValueError i ispisuje poruku

Raise se ne koristi zbog korisnika program već zbog ostalih koji na programu rade. Koristi se kako bi se prekinulo daljnje izvršavanje koda.

try i except

try:	kod koji bi potencijalno mogao generirati grešku
<code block=""></code>	
except [ErrorType]:	kod koji se izvršava ako se u gornjem bloku generira greška [tipa ErrorType]
<code block=""></code>	
try:	
<pre>num = int(input("Unesite broj: "))</pre>	kod koji će generirati grešku ako korisnik unese string
except ValueError:	
num = 1	broj koji se odabire ako je korisnik unio string
print("Pogrešan unos. Odabran je 1.")	
except EOFError:	
num = 1	broj koji se odabire ako je korisnik izašao iz programa
print("Izlazak iz programa. Odabran je 1.")	

Korištenjem try i except blokova, izbjegnuto je prekidanje izvršavanja koda.

Pristupi programiranju

```
year = input("Enter a year: ")
if year.isnumeric():
    year = int(year)
else:
    year = 2025

try:
    year = int(input("Enter a year: "))
except ValueError:
    year = 2025
Look Before You Leap (LBYL)

Easier to Ask Forgiveness than Permission (EAFP)
```

EAFP se smatra "više Pythonski".